

ΜΑΚΕΔΟΝΙΚΟΣ ΤΑΦΟΣ ΜΕ ΙΩΝΙΚΗ ΠΡΟΣΟΨΗ ΒΑ ΤΟΥ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟΥ ΚΕΝΤΡΟΥ ΤΗΣ ΒΕΡΓΙΝΑΣ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Στα βόρεια του αρχαιολογικού χώρου, κοντά στο Πνευματικό Κέντρο (σημ. Δημαρχείο) της Βεργίνας εντοπίστηκε ένας νέος μακεδονικός τάφος με ιωνική πρόσοψη (**Φωτ. 1, 2**). Ο τάφος βρίσκεται ανάμεσα στη Μεγάλη Τούμπα και στο τάφο του «Ρωμαίου», χρονολογείται στα τέλη του 4ου αι. π.Χ. ή στο 300 π.Χ. και αποτελεί ένα παράδειγμα ιωνικής αρχιτεκτονικής στην ελληνιστική Μακεδονία.

ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ ΚΑΙ Η ΣΥΜΒΟΛΗ ΤΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ

Η ανασκαφική διερεύνηση του ταφικού μνημείου πραγματοποιήθηκε κατά το μεγαλύτερο μέρος του το 1985 με δαπάνες της Αρχαιολογικής Εταιρείας. Τη διεύθυνση της ανασκαφής είχε ο καθηγητής Μανόλης Ανδρόνικος και τη εποπτεία του ανασκαφικού τομέα είχε η κ. Στέλλα Δρούγου, καθηγήτρια κλασικής αρχαιολογίας στο ΑΠΘ. Το 2005 και το 2006 η κ. Στέλλα Δρούγου ερεύνησε το δρόμο του αρχαίου τάφου, καθώς κατά τη διάρκεια της ανασκαφής του 1985 είχε ερευνηθεί ένα πολύ μικρό τμήμα του.

ΕΙΔΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ

Ο τάφος είναι επιμήκης με μεγάλες διαστάσεις και αποτελείται από δύο χώρους, από τους οποίους ο μεγαλύτερος στο δυτικό τμήμα του μνημείου μπορεί να θεωρηθεί ο κύριος ταφικός θάλαμος. Οι διαστάσεις του μνημείου είναι 10μ. μήκος και 5 μ. πλάτος. Στο εσωτερικό του οικοδομήματος ο δυτικός θάλαμος έχει μήκος 4.30μ. και πλάτος 3.85μ., ενώ ο ανατολικός ο «προθάλαμος» έχει αντιστοίχως 3.55μ. και 3.85μ. Είναι ασυνήθιστα μεγάλος και βαθύς (**Φωτ. 3, 4**).

Τους τοίχους του προθαλάμου διέτρεχε χαμηλά ένα πολύ στενό θρανίο, ύψους 0.50μ., επιχρισμένο με μαύρου χρώματος κονίαμα, ενώ το δάπεδο τόσο του προθαλάμου, όσο και του θαλάμου σχηματίζεται από χοντρό κόκκινο κονίαμα. Θραύσματα κονιαμάτων σε λευκό, κόκκινο και κίτρινο χρώμα δηλώνουν την πολυχρωμία της διακόσμησης των τοίχων.

Τέσσερις ιωνικοί ημικίονες, οι οποίοι πατούν σε ιωνικές βάσεις, πλαισιώνουν το άνοιγμα του τάφου, άνοιγμα χωρίς την συνηθισμένη μαρμάρινη θύρα. Η είσοδος του τάφου ήταν ένα απλό άνοιγμα χωρίς καμία άλλη διαμόρφωση ανάμεσα στους δύο κεντρικούς ημικίονες της πρόσοψης. Το άνοιγμα αυτό έκλεινε με σειρά από πώρινους γωνιόλιθους, από τους οποίους σώθηκε ο κατώτερος (**Φωτ. 5, 7**). Ωστόσο μαρμάρινη θύρα υπήρχε από τον προθάλαμο στον κυρίως θάλαμο, όπως βεβαιώνεται από τα μαρμάρινα θραύσματα, τα οποία βρέθηκαν διάσπαρτα στους δύο θαλάμους.

Το δάπεδο των δυο χώρων σχηματίζεται από ερυθρωπό κονίαμα. Τα λείψανα των τοίχων, καθώς και τα μεγάλα κομμάτια κονιαμάτων δηλώνουν ότι η εσωτερική επιφάνεια των τοίχων χωριζόταν σε ταινίες μαύρου, κόκκινου και λευκού χρώματος.

Στην πρόσοψη του τάφου οι τέσσερις ημικίονες στηρίζονται σε μεγάλες ιωνικές βάσεις (**Φωτ. 6**) και σε στυλοβάτη που αντιστοιχεί στο κατώφλι του τάφου, τοποθετημένο ψηλότερα από το δάπεδο του προθαλάμου. Οι κίονες, όπως και το υπόλοιπο μνημείο είναι κατασκευασμένο από πωρόλιθο, οι γλυφές όμως, οι ταινίες του κίονα και οι λεπτομέρειες της βάσης αποδόθηκαν με μαρμαροκονίαμα αρίστης ποιότητας. Εξαίρεση ως προς το υλικό αποτελούν τα κιονόκρανα, τα οποία είναι κατασκευασμένα από μαλακή υποκίτρινη αμμόπετρα. Έχουν σωθεί ακόμη διάσπαρτα

μέσα στον τάφο, τμήματα γείσων ορισμένα με γραπτό ιωνικό και λέσβιο κυμάτιο, τμήματα κοσμοφόρου, καθώς και μέρη αετώματος.

Κύριο γνώρισμα του «δρόμου» του τάφου είναι το μεγάλο μήκος του το οποίο φτάνει τα 15μ. Το πρώτο τμήμα του η «αυλή», ο χώρος δηλαδή που διαμορφώνεται μπροστά στην πρόσοψη φτάνει σε μήκος τα 7μ. και πλάτος 6μ. Στη συνέχεια διαμορφώνεται ο δρόμος με το κεκλιμένο δάπεδο σε μήκος περίπου 7μ., ενώ το πλάτος του γίνεται πολύ στενότερο. Αξίζει να σημειωθεί ο εναγισμός, μια σημαντική ανακάλυψη, που εντοπίστηκε στο δρόμο και περιείχε κεραμική χάρη στην οποία επαναπροσδιορίζεται η χρονολόγηση του τάφου στα τέλη του 4^{ου} αι. π.Χ. ή στο 300 π.Χ. και όχι στις αρχές του 3^{ου} αι. π.Χ.

Τα κινητά ευρήματα είναι ελάχιστα, ένα θραύσμα απο σιδερένιο κράνος, ελάχιστα όστρακα μελαμβαφών αγγείων (**Φωτ. 8**), που χρονολογούνται μέχρι στις αρχές του 3^{ου} αι. π.Χ. Σύμφωνα με την ανασκαφέα ο νεκρός πρέπει να ταυτιστεί με έναν άνδρα στρατιωτικό λόγω του τμήματος του σιδερένιου κράνους και μετάλλινων στελεχών απο το θώρακά του που βρέθηκαν στο εσωτερικό του τάφου.

Ο τάφος δεν είχε μόνο συληθεί αλλά επιπλέον είχε καταστραφεί με την αρπαγή των περισσότερων λίθινων μελών του. Η εικόνα του κατεστραμμένου μνημείου θέτει αμέσως ένα πρόβλημα για την ιστορία του μνημείου, αφού δεν είναι συνηθισμένη η καταστροφή των Μακεδονικών τάφων τουλάχιστον σε αυτή την έκταση. Ο τάφος καταστράφηκε για κάποιους πιθανότατα ιστορικούς λόγους και κάτω από ορισμένες συνθήκες και κατόπιν άρχισε η λιθοκλοπή. Αξίζει να σημειωθεί ότι, σύμφωνα με την ανασκαφέα, ο τάφος εμφανίζει μια έντονη καταστροφή, όμοια με αυτή που παρατηρήθηκε στον τάφο IV της Μεγάλης Τούμπας της Βεργίνας.

ΣΥΝΟΨΗ

Στα βόρεια του αρχαιολογικού χώρου, κοντά στο Πνευματικό Κέντρο (σημ. Δημαρχείο) της Βεργίνας εντοπίστηκε ένας νέος μακεδονικός τάφος με ιωνική πρόσοψη. Ο τάφος χρονολογείται στα τέλη του 4ου αι. π.Χ. ή στο 300 π.Χ. και αποτελεί ένα παράδειγμα ιωνικής αρχιτεκτονικής στην ελληνιστική Μακεδονία. Σύμφωνα με την ανασκαφέα ο νεκρός πρέπει να ταυτιστεί με έναν άνδρα στρατιωτικό λόγω των ευρημάτων.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Γενική

Στ. Δρούγου, Νέος μακεδονικός τάφος με ιωνική πρόσοψη στη Βεργίνα, *AEMΘ* 1, 1987 (1988), 89 – 100.

Στ. Δρούγου, Περίπατος στον τόπο και το χρόνο. Η αρχαία πόλη των Αιγών, σε: *Βεργίνα. Ο τόπος και η ιστορία του*, Θεσσαλονίκη 2005, 190 – 194.

Στ. Δρούγου, Βεργίνα 2005. Νέο φως στην παλιά ανασκαφική έρευνα, *AEMΘ* 19, 2005, 475 – 481.

Στ. Δρούγου, Βεργίνα 2006. Ο μακεδονικός τάφος με την ιωνική πρόσοψη. Συμπληρωματικές εργασίες, *AEMΘ* 20, 2006, 767 – 772.

Α. Κοτταρίδη, *Αιγές. Η βασιλική μητρόπολη των Μακεδόνων*, Αθήνα 2013.

Έρευνες Αρχαιολογικής Εταιρείας

Μ. Ανδρόνικου – Στ. Δρούγου – Χρ. Σαατσόγλου–Παλιαδέλη – Παν. Φάκλαρη –Άγγ. Κοταρίδου – Μπ. Τσιγαρίδα, Ανασκαφή Βεργίνας, *ΠΑΕ* 142 (1987), 143–146.

Εργον 1987, 50 – 51 (Φωτ. 51 – 53).

ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΚΗ ΤΕΚΜΗΡΙΩΣΗ

Φωτ. 1 : Η τούμπα ΒΑ του Πνευματικού Κέντρου. Η νότια πλευρά του αρχαίου σκάμματος και ο νότιος τοίχος του μακεδονικού τάφου και της ΝΑ γωνίας της πρόσοψης με δύο ημικίονες (*ΠΑΕ* 1987, πίν. 95β)

Φωτ. 2: Η τούμπα ΒΑ του Πνευματικού Κέντρου. Τα αρχιτεκτονικά μέλη του «κρατήρα» (*ΠΑΕ* 1987, πίν. 96α)

Φωτ. 3: Ερείπια μακεδονικού τάφου με ιωνική πρόσοψη (*Εργον* 1987, εικ. 51)

Φωτ. 4: Η τούμπα ΒΑ του Πνευματικού Κέντρου. Ο μακεδονικός τάφος με την ιωνική πρόσοψη, εσωτερικό με τους δύο θαλάμους (*ΠΑΕ* 1987, πίν. 96β)

Φωτ. 5: Η τούμπα ΒΑ του Πνευματικού Κέντρου. Ο μακεδονικός τάφος με την ιωνική πρόσοψη. Η πρόσοψη με το εσωτερικό του τάφου (*ΠΑΕ* 1987, πίν. 97α & *Εργον* 1987, εικ. 52)

Φωτ. 6: Ιωνική βάση με ημικίονα της πρόσοψης (*ΠΑΕ* 1987, πίν. 97β & *Εργον* 1987, εικ. 53)

Φωτ. 7: Ο μακεδονικός τάφος με την ιωνική πρόσοψη. Η πρόσοψη και η είσοδος του τάφου (*ΠΑΕ* 1987, πίν. 98α)

Φωτ. 8: Τμήμα «μεγαρικού» σκύφου (*ΠΑΕ* 1987, πίν. 98β)

Ευαγγελία Γεωργίου